

ИЗЛИЗА ОТ 1900 ГОДИНА

ЦЪРКОВЕН ВЕСТНИК

ОФИЦИАЛНО ИЗДАНИЕ НА БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА – БЪЛГАРСКА ПАТРИАРШИЯ

ГОДИНА СХХІ, БРОЙ 17

СОФИЯ, 16-30 СЕПТЕМВРИ 2020 г.

ЦЕНА 0,70 лв.

e-mail: sinizdat@gmail.com

www.facebook.com/Synodalpress/

БПЦ ПОЛУЧИ БЕЗЦЕНЕН ДАР

Мощи на първия епископ на Сердика – св. Климент, папа Римски и на св. мчк. Потит Сердикийски

стр. 1, 3-5

ДОСТОЙНИ АРХИЕРЕИ НА БПЦ

Неврокопски митр. Иларион
Деец за църковна
независимост, просвета и
куртура по българските земи
стр. 6-7

ЦЪРКОВНО ИЗКУСТВО

Иконография на
св. Климент, папа Римски
и св. мчк. Потит
стр. 8

† НЕОФИТ, Патриарх Български

Да бъде благословено началото на новата учебна година!

Възлюбени в Господа братя и сестри, скъпи ученици,

С архипастриска любов и все сърдечни благопожелания приветстваме всички вас – учители, ученици и служители в администрацията на българските училища, с началото на новата учебна година, като молитвено изпросваме от Всеподателя Бога тя да бъде здрава и успешна, мирна и благословена за вас и вашите семейства. Нека Всемилостивият Бог да благоволи над вас и над цялото ни общество в тези дни и месеци на кризи и изпитания, да укрепва народа ни и особено децата и младежите, които са нашето бъдеще.

В своята хилядолетна история православният български народ е засвидетелствал нееднократно любовта и отдадеността си на делото на книжовността и образованието, в които е виждал здрава основа и залог за своето преуспеяване, духовно и морално здраве и благоденствие. Вярваме, че това ще продължи да бъде така и занаят, тъй като всички ние днес градим върху основи и традиции, които са здраво вградени в народния дух. Нека временните изпитания, през които преминаваме като народ и общество, да не обезсърчават и да не разколебават никого в усърдното преподаване и усвояване на знанието. Бог допуска изпитанията не за да ни наказва, а за да ни укрепят и утвърдят още повече чрез тях в нашия път и подвиг.

Да бъде благословено началото на новата учебна година!

По молитвите и небесното застъпничество на Пресвета Богородица и на всички, просияли в светостта Свои угодници, Бог да милва и спазва всички нас!

На добър час!

Свети мъченици, молете Бога за нас!

Изключителна придобивка за нашата столица и за цяла България са мощите на първия епископ на гр. Сердика (София) св. Климент, по-късно папа Римски и свещеномъченик, и на първия Сердикийски мъченик – св. Потит, юношата лечител и чудотворец, който е роден в нашия град.

С литийно шествие и празничен камбанен звън мощите на двамата раннохристиянски мъченици бяха пренесени от сградата на Софийска митрополия до раннохристиянската базилика „Св. София – Премъдрост Божия“, където светините ще бъдат оставени и занаят за поклонение и благословение на жителите и гости-

те на града на Божията Премъдрост, и на целия български народ.
На стр. 3

Безценен дар за всички християни в България

Стържествен камбанен звън на 27 февруари в София бяха посрещнати мощите на свети Климент, папа Римски, и на лечителя свети мъченик Потит, които според историческата традиция са пряко свързани с древната Сердика, дн. София. Мощите са дар от папа Франциск за Негово Светейшество Българския патриарх Неофит, в качеството му на Софийски митрополит, в знак на добра воля и своеобразно продължение на посещението на папата в България на 5-7 май 2019 година.

Мощите бяха предадени на Софийска св. митрополия, в лицето на нейния предстоятел, от апостолическия нунций в България – монсеньор Анселмо Гуйдо Пекорари. Това стана на официално събитие,

организирано в сградата на митрополията.

Папа Франциск предаде в дар на БПЦ мощи на именития си предшественик на Римския престол – св. Климент, тъй като се счита, че преди да стане Римски епископ, св. Климент е бил епископ на Сердика, дн. София, живял е и е светителствал в нашия град и е негов пръв епископ. Свети Потит пък е родом от Сердика, загинал мъченически по времето на император Антонин Пий и е погребан в италианската Пулия, в днешния град Трикарико. Той е считан за първия сердикийски светец и мъченик, като името му е свързано с многобройни чудотворни изцеления.

Светините са подарени на Софийска епархия по молба на Негово Светейшество Българския патриарх и Софийски митрополит Неофит.

В словото си патриарх Неофит изразява своята духовна радост да посрещне дарените от папа Франциск мощи. Негово Светейшество изтъква още: „За нас е голяма чест и духовна радост да посрещнем дарените от Негово Светейшество папа Франциск мощи на древлепросиялите сердикийски светци и мъченици – св. Климент папа Римски и св. Потит мъченик, което той прави като братски жест към Българската православна църква след неговото посещение през май 2019 г. в България.“

На стр. 4

ХРОНИКА

От България

Полагане на основен камък на храм в с. Голяма Желязна

На 10 септември Негово Високопреосвещенство Ловчански митрополит Гавриил извърши чина на полагане на основен камък на новостроящата се църква „Възкресение на св. праведни Лазар“ в местността „Разсадица“, с. Голяма Желязна.

На владиката съслужиха ставр. ик. Марин Божков, архиерейски наместник на Троянска духовна околия, и дякон

Петър Милошов. Храмът се изгражда благодарение на дарителя г-н Цветелин Стефанов. **Ловчанска митрополия**

Освещаване на манастирските сгради на манастира „Св. Йоан Предтеча“ в Кърджали

На 12 септември Негово Високопреосвещенство Пловдивски митрополит Николай извърши освещаването на новопостроените сгради на средновековния манастир „Св. Йоан Предтеча“ в гр. Кърджали.

На владиката съслужиха: Знеполският епископ Арсений – викарый на митрополита, йеромонах Максим, свещенник. Деян Стоенчев, свещеници от епархията и митрополитските протодякон Илиян Александров и дякон Ангел Ангелов.

На тържественото освещаване присъстваха: премиерът на Р България г-н Бойко Борисов, председателят на Народното събрание г-жа Цвета Караянчева, областният управител на област Кърджали г-н Николай Чанев, кметът на община Пловдив г-н Здравко Димитров, генерал-майор Явор Матеев, командир на Съвместното командване на специалните операции.

Пловдивският митрополит Николай в словото си благодари на министър-председателя, като каза: „През 2011 г., братя и сестри, започнахме да възста-

новяваме този древен манастирски комплекс, доколкото ни позволяваха нашите сили и с пожертвования на добродетелни наши сънародници. Силите ни не са големи и сигурно строителството щеше да трае десетилетия. Но през 2015 г. правителството, оглавявано от г-н Борисов, отпусна сумата от 800 000 лв. и с нея започна истинското мащабно строителство в този манастирски комплекс.

През месец декември 2019 г. отново правителството, оглавявано от г-н Борисов, отпусна допълнителни близо един милион лева за продължаване на строителството до етапа, в който го виждаме сега.

Това, което виждаме днес, го дължим на подкрепата на държа-

вата. Ако то ни харесва, то е благодарение на това, че държавата е помогнала да се изгради нещо добро, полезно и красиво. Истината е тази, че без подкрепата на правителството нямаше да се справим. Затова, скъпи господин Борисов, благодаря Ви от името на клира на Пловдивската епархия и специално от името на свещенослужителите ни в Кърджали и неговите граждани православни християни.

Няма да кажа нищо повече, защото всяка излишна дума ще обезцени мащаба на стореното. Сигурен съм, че няма човек, който да не разбира колко голямо и значимо е извършеното тук дело и именно тази значимост на делото ни налага смирение“.

Пловдивска митрополия

Освещаване на храм в с. Нова Камена, община Тервел

Голяма бе радостта на енориаши-те от с. Нова Камена в неделния ден на 13 септември. След дългогодишни общи усилия и молитви новият храм в селото, посветен на Рождество Богородично, бе завършен и осветен тържествено от Негово Високопреосвещенство Западно- и Средноевропейски митрополия Антоний, временно управляващ Доростолска епархия. В навечерието на празника, по време на вечерното богослужение и водосвета бяха осветени богослужебните съсъди на храма.

В неделята преди Въздвижение богослужението започна в ранната утрин с полагащите се коленопреклонни молитви. След това по традиция около храма бяха пренесени с трикратно литийно шестие частица от мощите на светите мъченици Дасий Доростолски, Валентин Римлянин и Александра Римска, които бяха положени в светия престол и запечатани с восхوماتих. Светият престол бе измит последователно с вода, благовония и помазан със свето миро, а след това и облечен с полагащите се покривки.

След освещаването на храма бе отслужена и първата св. Литургия. На митрополит Антоний съслужиха ставр. ик. Добри Чаков, протосингел

на Доростолска епархия, архим. Атанасий, протосингел на Западно- и Средноевропейска епархия, и духовници от Доростолска епархия.

В дяконски чин бе ръкоположен Иван Чобанов от Силистра.

По време на причастния канон проповед върху литургийното евангелско четиво произнесе архим. Атанасий.

На богослужението присъстваха инж. Симеон Симеонов – кмет на община Тервел, кметът на с. Нова Камена г-жа Маринела Лазарова, много спомоществователи, енориаши и гости на селото.

След св. Литургия митрополит Антоний се обърна към събралото се множество, като отбеляза колко важно е в едно населено място да съществува молитвен дом, където вярващите да намират утеха, но и да въздават хвала. Той благодари на кметката г-жа Лазарова за положените усилия по изграждането на храма и на всички, които са дали своята лепта за осъществяването на това благо дело, както и на епархийския протосингел о. Добри Чаков за неуморния труд за благоустройството и изравняването на древната Доростолска епархия.

Доростолска митрополия

Първа копка на храм „Св. Киприан Московски - българин“

Негово Високопреосвещенство Старозагорски митрополит Киприан направи първа копка за строеж на храм, който ще носи името на св. Киприан Московски – българин. Църквата ще бъде построена на площ от 140 кв. метра, в двора на базата на „ТИВАМЕКС & КО“ АД – Стара Загора,

която се намира в кв. „Кольо Ганчев“.

Изпълнителният директор на холдинга Тинко Василев заяви, че са осигурени всички средства за строителните работи и след завършването им парцелът и построеният на него храм ще бъдат дарени на БПЦ-БП, в частност на Старозагорска митрополия.

На събитието присъстваха председателят на ОбС – Стара Загора Мария Динева, служители на фирмата дарител, жители на квартала и други.

Припомняме, че се работи по проекта за строеж и на още един храм на територията на кв. „Кольо Ганчев“, който ще носи името на св. вмчк Мина.

Старозагорска митрополия

Свети мъченици, молете Бога за нас!

От стр. 1

Десетки монаси и свещенослужители с богослужебни одежди, червени като кръвта на мъчениците, се включиха в тържественото шествие по централните улици на столицата в навечерието на празника на мъчениците Вяра, Надежда и Любов и майка им София, 17 септември, определен за празник на гр. София. Шествието с иконите и мощите на св. Климент и св. Потит бе предложено от Негово Преосвещенство Белградчишки епископ Поликарп – викарий на Софийския митрополит. Владиката бе придружаван от г-н Богдан Паташев, извънреден и пълномощен посланик на Република България във Ватикана.

Празничен камбанен звън на централните столични храмове огласи София в израз на духовната радост, с която жителите на града на Божията Премъдрост посрещнаха официално мощите на двамата сердикийски светци.

Детски духов оркестър от училище „Любен Каравелов“ от Копривница и девойки с национални носии от дружество „Пламъче“, които обвиваха с рози пътя на шествието, придадоха допълнително тържествено и приповдигнато настроение към събитието.

Мощите бяха посрещнати пред храма „Св. София“ от кмета на София г-жа Йорданка Фандъкова, както и от зам.-кмета по култура и образование доц. д-р Тодор Чобанов, представители на нунциатурата в София и други официални лица.

При официалното посрещане на мощите в храма на Божията Премъдрост и на последвало-

то богослужение присъстваха и представители на католическата общност в България и на Малтийския орден, начело с апостолическия екзарх монсеньор Христо Пройков и монсеньор Петко Христов, епископ на Никополската католическа епархия.

Изящно изработените мошехранителници, в които са положени светините, бяха поставени пред храмовия солей върху украсени с цветя мраморни постаменти.

Негово Преосвещенство еп. Поликарп се обърна към присъстващите духовници и миряни с приветствено слово от името на Българския патриарх и Софийски митрополит Неофит, а монсеньор Христо Пройков прочете поздравителен адрес от името на папа Франциск, както и от апостолическия нунций в България – монсеньор Анселмо Гуидо Пекорари.

След това беше отслужена празнична вечеря с петохлебие, която с благословието на Негово Светейшество Неофит бе възглавена от викария епископ – Негово Преосвещенство Белградчишки еп. Поликарп. С архиерея съслужиха представителите на Руската и на Румънската църква у нас – архимандрит Васиан (Змеев) и ставр. ик. Нелуц Опря, както и архим. Василий, протосингел на Софийска св. митрополия, архим. Януарий, архиерейски наместник на Годечка духовна околия, архим. Исаак, архиерейски наместник на Кюстендилска духовна околия, архим. Нектарий, игумен на Курилския манастир „Св. Йоан Рилски“, архим. Евтимий, ставрофорен ик. Ангел Ангелов, духовен надзорник на Софийска епархия и председател на тържествуващия храм, храмовото свещенство: ик. Стефан Пешев, ик. Йоан Карамихалев и прот. Васил Танев, свещеници от Софийска епархия и дякони, под ръководството на протодякон Иван Петков.

Вечерното богослужение бе огласено от антифонно пеене на сборна група столични псалти под ръководството на д-р Любомир Игнатов и певците от хор „Св. Наум Охридски“ с ръководител д-р Андрей Касабов.

В празничната богослужба в Деня на гр. София, 17 септември, в храм „Св. София – Премъдрост Божия“ молитвено участие взе Негово Светейшество Българският патриарх и Софийски митрополит Неофит, който благослови многобройните богомолци, стекли се в древния храм (дал името на нашата столица), за да се поклонят на мощите на сердикийските мъченици и вземат участие в богослужението.

На светата Литургия присъстваха президентът на Р България Румен Радев, кметът на София Йорданка Фандъкова, зам.-кметът Т. Чобанов, служители от Президентството, представители на Столична община и много граждани и гости на столицата.

С благословието на Негово Светейшество Неофит, митрополит Софийския и патриарх Български, светата Литургия бе оглавена от викария му епископ – Негово Преосвещенство Белградчишки епископ Поликарп, на когото съслужиха: архим. Васиан, представител на Руската патриаршия у нас, и ставр. ик. Нелуц Опря – на Румънската патриаршия, протосингелът на Софийска митрополия архим. Василий, председателят на празнуващия храм ставр. ик. Ангел Ангелов, софийски свещеници и дякони. В светата Литургия

молитвено участва Негово Преосвещенство Тивериополски епископ Тихон.

Слово за празника произнесе отец Ангел Ангелов, който говори за житията на двамата светци – свещеномъченик Климент, папа Римски и мъченик Потит, лечител-чудотворец, и тяхното значение за Сердикийската църква и целия християнски свят, за честваните в този ден мъченици – сестрите Вяра, Надежда и Любов и майка им София, за ролята на мъченическия подвиг в домостроителството на Църквата Христова. Като подчерта, че в дни на пандемии, размирици и несигурност Църквата винаги е имала най-вярното и спасително решение на всички житейски проблеми – молитвата към Бога, отец-предстоятелят на храм „Св. София“ изрази изключителната привилегия и радостта ни да можем да почитаме мощите на двамата раннохристиянски мъченици в столицата ни София и да имаме в тяхно лице молитвени застъпници пред Божия престол.

Много са знайните и незнайни мъченици, напоили и осветили с мъченическата си кръв земята на нашата древна столица във времена на голения срещу християнската вяра; много са светителствалите в този богоизбран град, носещ името на Божията Премъдрост – Второто лице на Светата Троица, Бог Слово, Господ Иисус Христос; много са и Божните угодници, подвизавали се в пределите му и в неговите околности. Но днес нашата столица се сдоба със светите мощи на основателя на Сердикийската църква и неин пръв епископ – св. свещеномъченик Климент Римски, и на първия мъченик на Сердика – св. Потит. По техните молитви, Господи Иисусе Христе, Боже наш, ни помилвай и ни спаси!

Александра КАРАМИХАЛЕВА

ДОСТОЙНИ АРХИЕРЪИ НА БПЦ – НЕВРОКОПСКИ МИТРОПОЛИТ ИЛАРИОН

Деец за църковна независимост, просвета и култура по българските земи

Църковната история винаги е била поле, в което човек постоянно може да открия и преоткрива съкровища и светлосарни личности, които по една или друга причина са били забравени. През 2020 година се изгълват 170 г. от рождението и 95 г. от кончината на Неврокопския митрополит Иларион.

С неговото светителстване започва и най-новата част от историята на Неврокопска митрополия и Неврокопска епархия, той е първият български митрополит след Освобождението, поставен да се грижи за духовните съдбини на българите по поречието на Струма и Места.

„Още един... свидетел на епичните борби на българското племе за национална и църковна свобода се пресели във вечността“ – така започва първото съобщение за кончината на митрополит Иларион Неврокопски. Той почива на 5 март 1925 г. в 8,30 ч. сутринта. Двадесет и три години по-рано митрополит Иларион предава управлението на своята епархия на митрополит Макарий и се връща в родния си край – Търново. Последните години от живота на митрополит Иларион минават в самота, както отбелязва църковният печат от онова време – „Почти забравен от всички, защото бе безпримерно скромен и не търсеше популярност“.

На 4 ноември 1912 г. Неврокопският митрополит Иларион пише писмо до Св. Синод, в което моли да бъде освободен от поста Неврокопски митрополит. Митрополитът изгълва като повод влошеното си здравословно състояние. Св. Синод удовлетворява молбата му и го освобождава. На

негово място управлението на епархията поема свещеникът Сава Попов, който дотогава е само архиерейски наместник на българската екзархийска Мелнишка епархия и председател на Мелнишката църковна община. Свещеник Сава Попов временно управлява Неврокопската епархия една година. На 19 ноември 1913 г. Св. Синод назначава за временно управляващ Неврокопска епархия Дебърския митрополит Козма (по това време митрополит Козма е изгонен от Македония от сръбските власти. Връща се в епархията си чак през 1915 г., а година по-късно умира).

Една от основните борби на дядо Иларион е борбата за утвърждаването на Българската екзархия в земите на Неврокопска епархия, а и тези, които по онова време спадали към Гърция, но били с предимно българско население. „Неговата скръб бе по-голяма, неговата болка по-непоносима, защото той – надеждата и вярата на всичко българско от Солун до Неврокоп, чието име, чиято блага дума, чийто скромен бащински съвет ободряваше душите на всички българци; зарад когото те с радост понасяха и хули, и обиди, и злоба, и лукавство, и клевета, и подозрение, – бе безсилен да се бори с вековната злоба на елинското племе“, пише в паметната статия за митрополит Иларион от 1925 г. в „Църковен вестник“.

Тази борба – за независима Църква и свободна Македония – не е единствено борба на митрополит Иларион, но той особено тежко преживява целия крах на тази заветна мечта.

„Той би доживял спокойно последните си дни, ако не преживява-

ше заедно с нас скръбта на злочеста Македония, ако не виждаше, напълно безпомощен да помогне, как се руши създаденото с денонощен труд; как се тъпчат заветни стремежи; как повяхват осквернени от нечисти ръце вечно-живи блянове; как без свян се отрича правото на българина да знае своя род и език, да има свои духовни пастири и свои учители“, пише още в църковния ни печат от 1925 г.

Митрополит Иларион се ражда през далечната 1850 г. в с. Церова кория, Търновско. През 1871 г. на 6 декември, Никулден, когато е едва на 21 години, приема монашеството в Капиновския манастир „Св. Николай Мирликийски“. Негов духовен наставник е Иларион Макариополски. Дякошки чин приема от Видинския митрополит Антим, който впоследствие ще стане български екзарх. Ръкоположен е само седмица след пострижението си, на 12 декември 1871 г., в храм „Св. Възнесение Господне“, Велико Търново, а след ръкоположението става дякон на Доростоло-Червения митрополит Григорий,

който през 1872 г. става митрополит на Доростол и Червен.

Йеродякон Иларион помага на новия митрополит само година, като в периода 1873-1878 г. е ученик в Петропавловската духовна семинария в Русия. След завършването на Духовната семинария йеродякон Иларион завършва в Одеската духовна семинария. Там е съученик на бъдещия Търновски митрополит Антим, който през 1901 г. е избран за Търновски митрополит, на мястото на починалия митрополит Климент (Васил Друмев).

След като завършва Одеската семинария през 1884 г., Иларион е назначен за учител в Солунската мъжка гимназия, която е първата българска мъжка гимназия в Македония. Тя е един от най-значителните български просветни центрове в Македония и Одринско. Гимназията е основана през есента на 1880 г. в град Солун, където съществува до 1913 година. Директор на гимназията бил Георги Кандиларов, който е сред основателите на Българската мъжка гимназия в Солун през

1880 г., като от 1883 до 1887 година е неин директор и управител, както и на българските начални училища в града. През учебната 1884/1885 година е директор и на Българската девическа гимназия в Солун.

През 1886 г. духовното училище от Прилеп е преместено в Одрин, а йеродякон Иларион Пенчев – назначен за негов ректор. В 1890 г. същото училище се премества в Цариград. На 18. 08. 1891 г. в храма „Св. Стефан“ в Цариград йеродякон Иларион бива ръкоположен за йеромонах от Одринския, а по-късно и Битолски митрополит Григорий (наричан още Византийски), и изпратен за председател на Серската църковна община. След една година, на 13 декември 1892 г., бъдещият Неврокопски митрополит е награден с официята „архимандрит“ от българския екзарх Йосиф, в същия храм в Цариград.

В Сяр архимандрит Иларион успява да привърже към себе си всички първенци от града и околните села. Със своята достъпност и отзывчивост, благост и патриотизъм той успява да привърже към себе си и първенците от околните гъркомански села и да ги убеди да се откажат от Цариградската патриаршия и да признаят Българския екзарх. Злобата на гърците е безгранична, но безвредна за архимандрит Иларион, защото той се ползва с много добро име между турците, които го и покровителстват.

Архимандрит Иларион взема под своя защита Серското мъжко педагогическо училище. Създадено през 1895 г., то има за цел подготвянето на учители за българските учи-

лица в Източна Македония, но бива закрито през 1913 година. Иларион отваря още няколко български училища в Драмско.

Разложката и Горноджумайската каази след сформирването на Българското княжество остават извън неговите граници и отпадат от ведомството на Самоковския митрополит. От друга страна, съседната на Разложката и ГорноДжумайската каази, Неврокопската кааза, чието християнско население е било чисто българско и признавало Екзархията за свое духовно началство, отговаря на всички условия, предвидени от фермана, за да си има български архиерей. Предвид това екзарх Йосиф дълго време настоява и моли турското правителство да му позволи да назначи митрополит на трите каази, които да образуват една епархия със седалище Неврокоп.

Едва на 13 април 1894 г. турското министерство на правосъдието и изповеданията съобщава на Българския екзарх с тескере, че по силата на едно султанско ираде му се позволява да назначи митрополити във Велес и Неврокоп. Турското министерство съветва да се пази в тайна султанското позволение, за да се избегнат преждременните прояви на недоволства от страна на гърците. С телеграма до свещеник Никола Саев от Неврокоп, на 14 април с.г. екзарх Йосиф иска съгласието на Неврокопската църковна община да бъде назначен за Неврокопски митрополит архимандрит Иларион.

Още същия ден архимандрит Иларион бива единогласно избран и телеграфически извикан в Цариград.

На стр. 7

ДОСТОЙНИ АРХИЕРЪИ НА БПЦ – НЕВРОКОПСКИ МИТРОПОЛИТ ИЛАРИОН

От стр. 6

С писмо от 20.04.1894 г. екзарх Йосиф иска писменото съгласие на архимандрит Иларион да бъде хиротонисан за Неврокопски митрополит, от която църковна община единогласно е избран за неин кириарх, и на 22.04. с.г. последният отговаря с писмо, което завършва с думите: „Приемлю жребий и ничтоже возражаю“. На 24 април 1894 г., през Томина Неделя, в цариградската църква „Св. Стефан“ във Фенер били хиротонисани архимандрит Иларион за Неврокопски митрополит и архимандрит Авксентий за Велешки митрополит.

На 29 април екзарх Йосиф съобщава с „окръжно послание до благоговейните свещеници, почтени първенци и прочие благочестиви християни, живущи в богоспасяемата Неврокопска епархия“, че техният кириарх, „просветен със здрави мисли и голяма опитност в обществена дейност“, е тръгнал същия ден за Неврокоп през Солун.

На 1 май митрополит Иларион пристига в Солун, а на 10 май – в Неврокоп. Навсякъде е посрещан най-гържестивно от цялото българско население. Полицията взема мерки да се избегнат изстъпленията на гърците и

да се предадат новият митрополит от „най-малка“ обидна. Турските власти, за успокоение на гърците, даже издават нареждане да няма тържествено посрещане на митрополит Иларион от неврокопските граждани. Самите те обаче не са попречили на българите и цялото българско население посреща своя митрополит извън града. Присъстват около 30 свещеници. Митрополитът бива приветстван от известните местни учители Д. Константинов и Пасков.

Гърците скоро узнават не само за дадените берати, но и за разрешението, дадено на Българската екзархия да си купи собствено здание в Пера и да построи сграда за Духовна семинария на подарената от султана земя на Ферикъй, при Пангалти. Тяхната злоба против българите се усилва толкова повече, колкото по-голяма е радостта на българите от сполуката на Екзарха както в свободна България, тъй и в Македония. Тълпи озлобени гърци обкръжават конаците, подават махзари, клеветят българите. Усилията им не дават резултат. През 1908 г. митрополит Иларион бива назначен за член на Св. Синод в Цариград. Тих, скром и внимателен към всички, той скоро придобива особено голямо

вълияние върху мирския съвет при Св. Синод.

Две години след оставката на митрополит Иларион, на 4 декември 1914 г. Св. Синод заседава по въпроса за овакантината Неврокопска епархия. Синодът възлага на Дебърския митрополит Козма да организира изборите за нов Неврокопски митрополит. За целта първо се избират нови църковни избиратели, тъй като епархията е останала без такива заради войната от 1913 г.

Изборите се провеждат на 5 февруари, а пет дни по-късно Синодът намира, че са проведени според тогавашния устав и съответно вече може да се премине към избор и на Неврокопски митрополит. Митрополит Козма обаче не успява да проведе изборите. Поради влошено здравословно състояние митрополитът се отказва от това да бъде временно изпълняващ длъжността Неврокопски митрополит и моли Св. Синод да определи друг член на Св. Синод, който да проведе каноническия избор.

Св. Синод заседава отново на 21 май 1915 г. и назначава, считано от 1 юни с.г., за временно изпълняващ длъжността Неврокопски митрополит – Струмишки митрополит Герасим. Изборите се провеждат на 21 юни 1915 г. в гр. Неврокоп.

Излъчени са двама кандидати – Левкийският епископ Вралаам и архимандрит Макарий, по онова време ректор на Софийската духовна семинария. За съжаление, Св. Синод успява да се занимае подробно с документацията за проведения избор едва на 31 юли. Причината за забавянето е кончината на Българския екзарх Йосиф, която възпрепятства каноничния избор и ръкоположението на нов Неврокопски митрополит.

Едва на 19 март 1916 г. Св. Синод отново успява да се заеме с избора на Неврокопски митрополит. На 27 март 1916 г. Синодът единодушно избира за Неврокопски митрополит архимандрит Макарий. По време на избора дядо Иларион е в родното си село.

Митрополит Иларион оставя сума от 60 000 лв. на Св. Синод, за да се основе фонд, който да финансира студенти и тяхното обучение. Той оставя 1000 лв. за строеж на катедрала във Велико Търново и по 100 лв. на всички църкви в епархията. Цялата си библиотека завещава на Софийската духовна семинария. На двата храма в гр. Неврокоп завещава по 600 лв.

Най-много пари митрополит Иларион завещава за построяването на нов храм в родното му село, като дара-

ва 10 000 лв. Втората по стойност сума – 8 000 лв., той дарява на училището в селото си.

Тези дарения са показателни за неговия живот и борбата за независима и самостоятелна Църква и за високо ниво на образованието. Такива са приоритетите на митрополит Иларион и в живота му – Църквата и Училището. На Църквата посвещава живота и делата си, като обучава и възпитава във вяра и народен дух своите съвременници.

На 5 март 1925 г. митрополит Иларион се престава в Господа. Тленните му останки са пренесени от градското духовенство, начело с Търновския митрополит Филип, в храм „Св. цар Борис“, където християните и духовните чеда на покойния митрополит му отдават последна почит. Съгласно волята на покойния митрополит, тялото му, придружено от митрополит Филип, от протосингела му иконом Т. Хлебаров и дяконите Евтимий и Сергей, е пренесено на втория ден след смъртта му в родното село Церова кория. Цялото село посреща тялото на митрополита.

Опелото на митрополит Иларион е извършено в селския храм „Св. Йоан Предтеча“, тленните му останки са погребани в храмовия двор. При опелото Тър-

новският митрополит Филип произнася реч за живота и дейността на покойния митрополит.

Първият Неврокопски митрополит е един от видните дейци за църковна независимост и развитие на просветата и културата по българските земи, през периода на робството и следосвобожденска България.

Интересен за отбелязване е фактът, че митрополит Иларион сключва застраховка „Живот“ с американска застрахователна компания „Ню Йорк Лайф“. За договора на митрополит Иларион с американската компания се разбират 83 години след неговата кончина, през 2008 г., когато се оказва, че починалият Неврокопски митрополит е сред 1031 наследници на 15 милиарда долара от американската застрахователна компания. В България вестта за наследените пари достига до единствения наследник на митрополит Иларион, неговия племенник Николай Кандиларов.

На нас, хората, които днес теъртва ще изследваме живота на този виден български архиерей, ни остава да се молим и да се надяваме, че митрополит Иларион пребъдва на небесата и се радва със светиите. Вечна да бъде паметта му!

Ангел КАРАДАКОВ

Опело и погребение на монахиня Агатия, игуменка на Долнолозенския манастир „Възнесение Господне“

На 15 септември в Долнолозенския манастир „Възнесение Господне“ бе отслужено опелото и извършено погребението на игуменката на обителта монахиня Агатия, упокоила на 13 септември 2020 г. на 72 годишна възраст.

За да я изпатят по последния ѝ земен път, в планинския манастир се събраха множество духовници от различни краища на страната, роднини, духовни чеда и приятели на монахиня Агатия.

Мертвеното последование се състоя в манастирския храм и бе предстоявано от Белоградчишки епископ Поликарп, викарий на Софийския митрополит. Съслужиха архимандрит Димитрий,

архиерейски наместник на Ямболска духовна околия, йеромонах Игнатий, ефимерий на манастира, и софийски свещеници, духовно свързани с манастира и упокоила се сестра.

Майка Агатия, със светско име Цанка Радева Стефанова, е родена на 3 юли 1948 г. в гр. Габрово. Завършва техникума по механика и електротехника в родния си град. На 15 август 2000 г. Цанка-Агатия постъпва като послушница в манастира „Св. Николай Мирликийски“, с. Арбанаси, където на 18 март 2001 г. е извършено монашеското ѝ пострижение от Негово Високопреосвещенство Великотърновски митрополит Григорий. За духовен старец монахи-

нята приема Негово Високопреосвещенство Пловдивски митрополит Николай.

Впоследствие монахиня Агатия премества своето местообитание и подвижничество в Долнолозенския манастир „Св. ап. Петър и Павел“.

След блажената кончина през 2007 г. на монахиня Доменика, игумения на девическия Лозенски манастир „Възнесение Господне“, монахиня Агатия е назначена за игумения на светата обител, която длъжност оттогава тя достойно изпълнява.

Бог да я прости и всели в селиенията на праведните!

Весела ИГНАТОВА

Иконография на св. Климент, папа Римски и св. мчк Потит

Най-ранните сведения за св. Климент Римски се намират в трактата на св. Иринеи Лионски „Против ересите“. Св. Климент е апостол от седемдесетте и пръв епископ на Сердика. Заточен в Херсон, пострадал около 100 г. при император Траян.

През втората половина на 860 г. светите братя Кирил и Методий участват в Хазарската мисия. На 30 януари 861 г. св. Константин-Кирил Философ намира в Крим мощите на св. Климент, които тържествено биват пренесени в гр. Херсон и положени в църквата „Св. Димитър“. По-късно мощите на светеца са пренесени в Рим.

Първите иконописни изображения на св. Климент Римски се появяват в Рим – мястото на неговото служение. Още през IV-V век е имало църква, посветена на св. Климент, в която се е намирало най-ранното изображение на светеца. За жалост, то не е оцеляло до наши дни, а за него съдим по запазени акварелни рисунки от самото начало на XX век (Wilpert, Schumacher. 1917. Taf. 216.2).

Известно е съществуването и на друго изобра-

жение, което времето е изличило – такова е имало в базиликата „Сан Паоло Фуори ле Мура“ в Рим, върху стената на централния кораб. Подобно изображение на светеца в медальон присъства в украсата на главния кораб на храм „Св. Петър“ във Ватикана.

През VI в. в базиликата „Сант Аполинаре Нуово“ в Равена фигурата на св. Климент е поставена в долния регистър на южната стена на централния кораб, в шестие на мъченици, насочени към Христос, който е седнал на трон. Св. Климент е изобразен на почетно място, втори поред сред светците, след св. Мартин. Тук светецът е представен с мъченическа корона и с покрити ръце; той е с къса сива коса, малка брада и мустаци.

Иконографията на св. Климент в западното изкуство се стреми да го изобразява по-скоро наподобяващ апостолиите, и най-вече св. ап. Петър. Подобна иконография на светеца възприемат и руските зографи.

Паралелно с този модел съществува византийският иконографски модел, при който светецът се

изобразява като старец с къса сива коса, високо чело, с дълга брада, която изтънява надолу, в епископски одежди и с характерните за изображенията на светители атрибути. Този иконографски модел намираме в илюстрирани менологии от XI-XIV век, във византийската и поствизантийска монументална живопис в Сърбия, България, Гърция през XIII-XVI век.

Образът на свети Климент, папа Римски се среща и в редица сцени, изобразяващи неговия живот или мъченическата му смърт. Специално внимание обаче заслужават две изображения: „Откриването мощите на свети Климент, папа Римски от двамата братя Кирил и Методий“ – намира се в известния менологий на император Василий; тук раклата с мощите на светеца е изобразена във водите, а към тях се приближава лития, начело на която са светите Братя. По сходен начин е изградена и фреската в базиликата „Сан Клементе“ в Рим, изобразяваща сцената с посрещането на раклата с мощите на светеца от Римския папа.

Свети мъченик Потит е приел мъченически венец при император Антонин (138-161). Роден е в Сердика, баща му е езичник. Но след като се запознава с християнското учение, младежът на 13-годишна възраст повярвал в Истинския Бог и приел свето Кръщение. Като научил за това, бащата много се разстроил и се опитал първо с обич, а след това със заплахи да отклони сина си от вярата в Христос. Усилията му обаче били напразни. Поразен от непоколебимата вяра на младия мъж, бащата също повярвал в Божия Син и става християнин.

Едно от чудесата на светеца е изцелението на любимата дъщеря на император Антонин, последвано или съпътствано от нейното кръщение в християнската вяра. Това коства живота на юношата лецител. Понеже никой преди Потит не успял да излекува девойката (която всъщност била обладана от демони), императорът го заподозрял в магьосничество и св. Потит бил обезглавен.

Според най-ранната версия на житието му мощите на светеца били пренесени по чуден начин в Италия. Според по-късните версии самият светец стигнал до там. Според някои изследователи на житията на св. Потит (В. Вачкова) почитта към сердикийския светец се слива с тази към св. Пантелеймон и това води до „забравата“ за светеца у нас, но той остава много почитан в Италия, където се съхраняват мощите му.

Що се отнася до иконографията на светеца, в западното изкуство и в по-късно датиращи руски икони образът на светеца се доближава до този на св. Пантелеймон. Св. Потит се изписва като младеж без брада, в традиционна при изобразяване на лечители одежда – туника със златни ръкави, риза със златна мантия и наметало, събрано на гърдите му. На лявото рамо има дяконски орап. В дясната ръка държи мъченически кръст или палмова клонка, а в лявата – кутия за лекарства, оформена като реликвиарий.

Николина АЛЕКСАНДРОВА

San Potito Martire
14 gennaio

НОВИ КНИГИ

С благословението на Негово Светейшество Неофит, митрополит Софийски и патриарх Български, Софийска света митрополия издаде книга, посветена на св. Климент, папа Римски и св. мъченик Потит Сердикийски. Изданието е във връзка с възвръщането мощите на двамата раннохристиянски сердикийски мъченици и възобновяването на паметта и почитта към тях в София (древна Сердика).

Книгата е под заглавие „Акатисти и жития на свещеномъченик Климент, папа Римски и св. мъченик Потит Сердикийски“. Тя съдържа житията на двамата светци от житийните сборници по Чети-Минейте на светителя Димитрий Ростовски, както и Акатист на свещеномъченик Климент Римски, превод от църковнославянски на иконом Йоан Карамихалев, свещенослужител при столичния храм „Св. София“, и Акатист на мъченик Потит Сердикийски, който е дело на същия свещенослужител и е съставен по образци на други подобни акатисти и житието на светеца, лецител и мъченик.

ПРОДЪЛЖАВА АБОНИРАНЕТО ЗА „Църковен вестник“ – 2020 г.

1 година..... 30,00 лв.
3 месеца..... 15,00 лв.
6 месеца..... 7,50 лв.
ед. цена..... 0,70 лв.

АДРЕС НА РЕДАКЦИЯТА
СВ. СИНОД, София – 1000, ул. „Оборище“ № 4
тел. 02/987-56-11 / в. 245
За абонамент: 02/980 30 16; 02/987-56-11 / в. 128
e-mail: sinizdat@gmail.com

Отговорен редактор на броя:
Александра Карамихалева

Материали се приемат в електронен формат.

Сумите за абонамент да се изпращат по банкова сметка или с пощенски запис на името на **Танка Тончева Христова**, като се изписват точният адрес и пощенският код на абоната!

Банкова сметка на Синодално издателство на БПЦ:
УниКредит Булбанк – София, ул. „Алабин“ № 58
IBAN BG97UNCN96601018147018, BIC код: UNCRBGSF

„Църковен вестник“ съдържа свещени текстове и изображения и не бива да се използва за битови нужди.